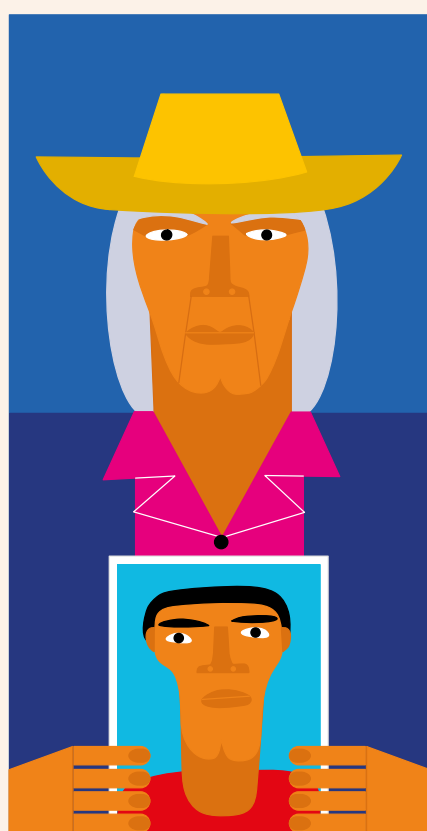

Giza eskubideak eta zigorgabetasunaren aurkako borroka Hondurasen

Desagertze behartua

Desagertze behartuen praktika Estatu-politika bat izan zen Hondurasen, eta 1980ko eta 1990eko hamarkadetan izan zuen eragin handiena, hain zuzen ere, AEBek Latinoamerikan sustatutako Segurtasun Nazionalako Doktrinaren aplikazioan zehar.

Biktimak mugimendu sindikal eta akademikoetako eta nekazaritza, ikasle eta gizarte mugimenduetako kideak ziren, Hondurasekoak zein beste herrialde batzuetakoak, batez ere Erdialdeko Amerikakoak. Estatuak bahitu egiten zituen, "mehatxutzat" hartzen baitzituen; gero atxilotze gune sekretuetara eraman eta bertan galdekatu eta torturatu egiten zituen, sexu-tortura ere erabiliz. Horietako gehienak exekutatu egin zituzten, eta beren gorputzak legez kontra lurperatu zituzten hilerri klandestinoetan. Krimen horien egileak talde paramilitarrak eta Estatuaren segurtasun indarrak izan ziren.

Honduraseko Giza Eskubideen Ordezkarri Nazionalak 1980tik 1993ra bitartean atxilotutako-desagertutako 179 pertsonaren kasuak dokumentatu zituen. Honduraseko Atxilotu Desagertuen Senideen Batzordeak (COFADEH) desagertze behartuko 184 kasu erregistratu zituen, 1970eko hamarkada amaieratik 1990ko hamarkada hasierara bitartean, desagertu horien artean 25 emakume zeuden. Zenbatekoa handiagoa omen da, desagertzeetako batzuk ez baitziren jakinarazi.

184

Desagertze behartutako kasuak

25

emakume horien artean

Indarkeria politikoko eta birmilitarizazioko olde berriak

2009

Estatu-kolpeak

Indar Armatuek 2009an emandako Estatu-kolpeak eta ondorengo diktadurak giza eskubideen urraketa berriak eragin zituzten pertsona eta erakunde aurkarien kontra. COFADEHk atxilotutako-desagertutako 13 pertsona erregistratu zituen. Horietako gehienak giza eskubideen defendatzaileak ziren.

Indarkeria politikoa areagotu egin zen 2017ko hauteskunde-iruzurraren ondorioz. Orduan, 1085 lagun atxilotu zituzten, 232 zauritu, 30 exekutatu eta lagun bat desagerrarazi zuten. COFADEHk, gainera, ingurumen eskubideak eta lurraldea defendatzeagatik 123 hildako eta sei desagertu dokumentatu ditu.

2017

Hauteskunde iruzurra

2022

Salbuespen-egoera

2022ko abenduan gobernuak salbuespen-egoera dekretatu zuen. Hura bost aldiz berritu zen 2023an eta indarrean jarraitu du 2024an herrialdeko 18 departamenduetan. Salbuespen-egoerak oinarriko eskubideak indargabetzen ditu, hala nola elkartzeko, batzartzeko eta zirkulatzekoak, eta segurtasun-indarrei agindu judizialik gabe etxeetan sartzeko eta atxilotetarako egiteko ahalmena ematen die.

Defentsarako aurrekontua 2024. urterako 483 milioi dolarrekoa izan zen, eta 2025. urterako % 26,3 igotzea aurreikusten da. Militarrek neurritz kanpoko rola hartu dute segurtasun publikoko eginkizunetan. Gainera, segurtasun pribatuko 719 enpresa daude erregistratuta, guztira 32.266 arma eta 32.341 guardia dituztenak.

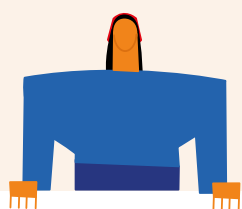

2024

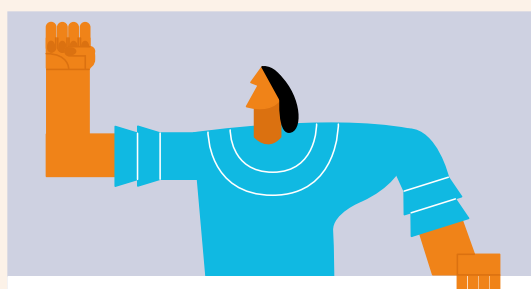
Defentsarako aurrekontua

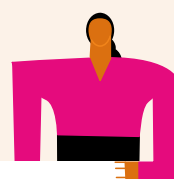
Giza eskubideen aldeko eta zigorgabetasunaren aurkako lana

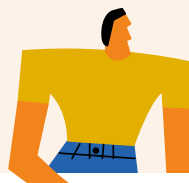
Hiru amnistia dekretuk (1987, 1990 eta 1991) Estatuak egindako krimenen impunitatea bermatu zuten. Desagertze behartuko 184 kasuetatik, bostetan bakarrik erabili da ekintza penala; eta gainera akusatua aske utzi zituzten eta espedienteek geldirik jarraitzen dute.

IMPUNITATE GEHIAGORIKETZ

2024ko apirilean, COFADEHk Lege-proposamen bat aurkeztu zuen Honduraseko Kongresuan, hain zuzen ere, Segurtasun Nazionalako Doktrinaren ondorioz Hondurasen izandako Giza Eskubideen Urraketa Larrien Biktimen Lege proposamena. Oraindik ez da onartu.

Ez da aurrerapen handirik egon giza eskubideen urraketa larrien biktimen egia, justizia eta erreparazioa eta ez errepikatzeko bermeak lortzeari dagokionez. Eta 1980ko hamarkadako, 2009ko Estatu-kolpearen eta 2017ko hauteskunde osteko krisiaren kasuen ikerketan ere ez da aurrerapenik egin, eta horiek zigorrik gabe jarraitzen dute.

Barne zuzenbidean aurkitzen dituzten zailtasunen ondorioz, giza eskubideen erakundeek Giza Eskubideen Amerika arteko Gortera jo dute, eta Honduraseko Estatuaren aurkako lau epai (1988, 1989, 2003, 2022) lortu dituzte, gizateriaren aurkako krimenak leporatuta (lehenengo hiruak desagertze behartuengatik eta laugarrena judizioz kanpoko exekuzioagatik).

Iturriak:

Giza Eskubideen Ordezkarri Nazionala (1993). *Los Hechos hablan por sí mismos. Informe preliminar sobre los desaparecidos en Honduras 1980-1993.*

COFADEH (2018). *Desaparición Forzada en Honduras.*

OACNUDH (2018). *Informe sobre la situación de los Derechos Humanos en Honduras de 2017.*

OACNUDH (2024). *Informe sobre la situación de los Derechos Humanos en Honduras de 2023.*

Laguntzailea:

